

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi poli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 gld. 60 kr., za pol leta 1 gold. 80 kr., za četrt leta 90 kr., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gld. 20 kr., za pol leta 2 gld. 20 kr., za četrt leta 1 gld. 15 kr. nov. den.

~ V Ljubljani v sredo 28. avgusta 1867. ~

Gospodarske stvari.

Kako se izrejajo hrastove svilne (židne) gosenice Yama-mai.

Popisal J. Mah. *)

Jajčica čez zimo hrani na mestu, kjer ni presuho, pa tudi prevažno ne; zračno naj bode in ne zatuhlo, gorko od 1 do 2 stopinj po R. gorkomeru; varuj jih zmrzline in nagle premembe toplote ali mraza, pa tudi pajkov, miši in tičev.

Gosenica izleze navadno ponoči iz mešička, v kterega je zapredena bila in to prve dni aprila, ako R. gorkomer kaže 7 do 10 stopinj. Brž se loti hrastovega perja, najljubši jej je dob ali poletni hrast (Stieleiche), cera (Zerreiche) se letos ni hotela dotakniti. Vejice se vtaknejo v steklenice (flaške), ki so napolnjene s čisto frišno vodo. Te steklenice naj imajo to-le podobo,

in zmiraj naj so vode polne. Gosenica leze po vejici v vodo, da pije in se koplje. Ozi vrt steklenice se z dobovimi vejicami ali pa z mahom zamaši, sicer gosenica po vejici leze do dna, kjer pa vtone, ako je ne zapaziš. Če tudi gosenico še le čez več ur na dnu zapaziš, pa jo potem brž vèn vzameš in na zrak položiš, da voda od nje odteče, zopet se vživi in živi.

Dobro je, ako jej položiš rosene hrastove vejice ali pa da vejice, vzlasti kadar je vroče in solnčno vreme, poškopiš z frišno čisto vodo.

Gosenice imajo rade frišen zrak in da solnce sije. Čem stareje prihajajo gosenice, tem toplejše naj se držé, opoldne čez 20 stopinj R. Gosenica sama kaže, kolikošna toplota jej najbolje dé; ako jej je premrzlo, sedi kakor otrpnjena; ako pa solnce na-njo pripeka, išče hlada v senci perja; kadar jej je toplota prava, je vsa živa in požrešna. Kadar se je do sitega nažrla, počiva.

Hrastove gosenice se levé 4krat in to vselej čez 8 do 12 dni, kakor je toplota in kakor se počutijo. Ko se je zlevila, obrne se in požrešno požre najpred svoj kožuh, ki ga je izslekla; potem še le išče druge hrane. Tako je pri prvih levenjih bilo lani vselej, letos pa ne. Nekoliko dni po 4. levenji se zavije gosenica v hrastovo perje.

Hrastove vejice in vodo moraš menjati vsaki dan, zadnji čas pa po dvakrat na dan.

Dozdaj se je večkrat primerilo, da so gosenice iz jajčic že izlezele, predno je hrastje ozelenelo; zato so pa glada pocepale. Tedaj je dobro, ako nekoliko mladih hrastičev v jeseni v lonce posadiš in jih tako gleštaš, da konec sušca meseca ali prve dni aprila (malega travna, popke nastavišo. Na majhnem hrastiču, ki

je bil komaj 2 čevlja visok, sem redil skozi 8—10 dni po 20 do 30 gosenic. Le za to skrbi, da mladi hrastič večkrat z vodo poškopiš, da ti gosenice vode iskaje ne uidejo.

Metulj čez kakih 40 dni iz mešička izleze, in to vselej zvečer ali ponoči; v toplem vlažnem vremenu pred, sicer pa kasneje.

Ako so se jajčica pozimi preveč osušila, treba e jih spomladi z mlačno vodo poškopiti ali jih na topli in vlažni zrak djati.

Rahla jajčica naj se položé na vlažni papir, prilepijo se sama pri sušenji s svojim klejem. Tako se gosenica, kadar ven leze, trdneje drži in ne vleče svoje jajčje luščine sè seboj.

Jajčica sem tukaj lansko leto od avgusta meseca do novembra imel med oknom na osojni (odsolnčni) strani, od novembra pa do aprila v nezakurjeni izbi, kjer pa ni zmrzovalo.

Redil sem jih v nezakurjeni izbi, ki je bila na solnčni strani.

Gosenice so vagale, predno so se zapredle, 1 lot, dolge so bile 10 centimetrov, metulj pa z razpetima perutnicama meri 16 centimetrov.

Gospodarske skušnje.

* Neugašeno ali živo apno se priporoča, da krompir v kletu (keldru) ne gnjije. Apno vleče vlago (mokroto) na-se. To je znano. Kadar se krompir v klet spravlja, naj se v sredo kupa, spodaj ali zgoraj živega apna dene; tako bo krompir suh ostal in zdrav. Skušnje so pokazale, da je tako gleštan krompir zdrav ostal, drug pa iste sorte in barve brez apna je zeló gnjil. Apno se pa tako devlje, da med apno in krompir pride enmalo slame, rezanice ali dračja vmes, ali pa se apno v koscih, za pest debelih, tudi v korbo ali žakelj dene. — Kadar se je krompir povžil, in se apno ne potrebuje več, je to apno dobro za gnoj na njivo. — Namesti apna so „Novice“ priporočale že tudi oglje, ker tudi vlago na-se vleče in krompir gnjiline obvaruje.

Mi ne dvomimo o veliki moči, ki jo imata apno in oglje v tem, da vlečeta vlago na-se; al to nam ni pri gori omenjenih skušnjah jasno: ali se je hvaljena moč apna in oglja skazala proti navadni gnjilobi krompirjevi ali pa pri tisti, ki izvira iz kužne bolezni krompirjeve, pri kateri začne krompir pod kožo gnjiti in odtod dalje gnjije. Te bolezni, ki se že na njivi pokaže ali pa še le v kletih, imamo žalibog! letos na Kranjskem zopet veliko. Domú spravljeni, na videz čisto zdravi (plavi) krompir začenja letos v malo dneh gnjiti, da ga je treba pridno prebirati in bolnega ločiti od zdravega. Kar se še od gnjilega odreže zdra-

*) Poglej 33. list „Novic“ na 274. strani.